

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет інформаційних технологій, обліку
та фінансів

Кафедра бухгалтерського обліку,
оподаткування та аудиту

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

МЕДУХА Артем Олексійович

УДК 657.6:657.471:351.712:378

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**«ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ НА
ПІДПРИЄМСТВАХ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ»**

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і тестів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ Артем МЕДУХА

Науковий керівник
Малюга Наталія Михайлівна
доктор економічних наук, професор

Житомир – 2025

Робота виконана на кафедрі бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту
Поліського національного університету

Рецензент:

доцент кафедри фінансів і кредиту Поліського національного університету, к.е.н.,
доц. Сус Леся Валеріївна

Висновок комісії за результатами попереднього захисту:

допустити до захисту

Голова комісії _____ Тетяна ГАЙДУЧОК

Висновок кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту за
результатами попереднього захисту: допустити до захисту

Протокол засідання кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту
№ 7 від 17 грудня 2025 року

Завідувач кафедри бухгалтерського
обліку, оподаткування та аудиту _____ Наталія МАЛЮГА

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Студент МЕДУХА Артем Олексійович захистив кваліфікаційну роботу з оцінкою:
сума балів за 100-бальною шкалою _____,
за університетською шкалою _____

Секретар ЕК _____

Наталія САВЧЕНКО

Анотація

Медуха А.О. Організація обліку і аналізу готової продукції на підприємствах харчової промисловості. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістр за спеціальністю 071 – облік і оподаткування. – Поліський національний університет Міністерства освіти і науки України, Житомир. 2025.

У кваліфікаційній роботі обґрунтовано теоретико-методичні засади та практичні аспекти організації бухгалтерського обліку й аналізу готової продукції на підприємствах харчової промисловості. Досліджено економічну сутність готової продукції, її класифікацію та роль у формуванні фінансових результатів діяльності підприємств. Проаналізовано чинне нормативно-правове регулювання обліку готової продукції в Україні, а також особливості документального оформлення, оцінки та відображення в системі бухгалтерських рахунків. Оцінено сучасний стан обліку та аналізу готової продукції на підприємстві харчової промисловості, виявлено основні проблеми й недоліки в інформаційному забезпеченні управління. Запропоновано напрями вдосконалення організації обліку та методики аналізу готової продукції з метою підвищення достовірності облікової інформації, ефективності контролю за рухом і збереженням продукції, а також обґрунтування управлінських рішень щодо виробництва і реалізації.

Ключові слова: готова продукція, бухгалтерський облік, аналіз, харчова промисловість, фінансові результати.

Abstract

Medukha A.O. Organization of accounting and analysis of finished products at food industry enterprises. – Manuscript.

Qualification work for obtaining a master's degree in specialty 071 - accounting and taxation. – Polis National University of the Ministry of Education and Science of Ukraine, Zhytomyr. 2025.

The qualification work substantiates the theoretical and methodological principles and practical aspects of the organization of accounting and analysis of finished products at food industry enterprises. The economic essence of finished products, its classification and role in the formation of financial results of enterprises are studied. The current regulatory and legal regulation of accounting for finished products in Ukraine is analyzed, as well as the features of documentation, evaluation and reflection in the accounting system. The current state of accounting and analysis of finished products at a food industry enterprise is assessed, the main problems and shortcomings in information management are identified. Directions for improving the organization of accounting and methods of analysis of finished products are proposed in order to increase the reliability of accounting information, the effectiveness of control over the movement and preservation of products, as well as the justification of management decisions regarding production and sales.

Keywords: finished products, accounting, analysis, food industry, financial results.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ	8
1.1. Економічна сутність готової продукції	8
1.2. Нормативно-правове регулювання обліку та аналізу готової продукції відповідно до національних і міжнародних стандартів	13
1.3. Характеристика фінансово-господарської діяльності підприємств харчової промисловості	16
Розділ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТА НАПРЯМИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ	24
2.1. Організація бухгалтерського обліку готової продукції в ПрАТ «Славутський хлібозавод»	24
2.2. Синтетичний та аналітичний облік готової продукції і порядок формування звітності	28
2.3. Напрями удосконалення обліку готової продукції в сучасних умовах цифровізації та інтегрованого управління запасами ...	32
Розділ 3. ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ	40
3.1. Аналіз готової продукції в ПрАТ «Славутський хлібозавод» ...	40
3.2. Організація та методика аудиту готової продукції	48
ВИСНОВКИ.....	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	54
ДОДАТКИ.....	59

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. В умовах нестабільного економічного середовища, зростання конкуренції та підвищення вимог до якості харчової продукції особливої ваги набуває вдосконалення системи обліку та аналізу готової продукції на підприємствах харчової промисловості. Готова продукція є одним із ключових об'єктів бухгалтерського обліку, що відображає результати виробничого процесу та формує основу для визначення фінансових результатів діяльності підприємства. Ефективний облік готової продукції забезпечує достовірне формування собівартості, своєчасний контроль залишків і руху товарної продукції, а також слугує інформаційною базою для прийняття управлінських рішень. У зв'язку з розвитком цифровізації, модернізацією виробничих процесів та оновленням нормативного регулювання питання організації обліку і аналізу готової продукції потребують глибшого дослідження, що визначає актуальність обраної теми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика обліку виробничих витрат привертає увагу багатьох вітчизняних науковців та практиків. Проблеми організації та методики обліку готової продукції досліджували як вітчизняні, так і зарубіжні вчені та фахівці, серед яких Н. С. Петришина, О. О. Радзіонова, О. А. Подолянчук, І. С. Захарчук, Т. Д. Маркова, А. Я. Ілуца, Р. В. Перун, Т. В. Семеняка та інші дослідники, які наголошують на важливості вдосконалення методик обліку задля підвищення результативності господарської діяльності. Актуальність обраної теми зумовлена необхідністю забезпечення високих показників виробництва та реалізації готової продукції, а також контролю її якості. Це особливо важливо для харчової промисловості, оскільки від якісного складу харчових продуктів безпосередньо залежить здоров'я та життя споживачів.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є теоретичне обґрунтування та розроблення науково-практичних рекомендацій щодо

вдосконалення організації обліку та аналізу готової продукції як важливої передумови підвищення ефективності управління діяльністю підприємств.

Для досягнення поставленої мети визначено такі основні завдання:

- розкрити економічний зміст готової продукції;
- проаналізувати нормативно-правове регулювання обліку та аналізу готової продукції відповідно до національних і міжнародних стандартів;
- розкрити організація бухгалтерського обліку готової продукції в ПрАТ «Славутський хлібозавод»;
- проаналізувати синтетичний та аналітичний облік готової продукції і порядок формування звітності;
- визначити напрями удосконалення обліку готової продукції в сучасних умовах цифровізації та інтегрованого управління запасами;
- провести аналіз готової продукції в ПрАТ «Славутський хлібозавод»;
- дослідити організацію та методику аудиту готової продукції.

Об’єктом дослідження є господарські процеси, пов’язані з обліком та аналізом готової продукції на підприємствах харчової промисловості.

Предметом дослідження виступають теоретичні й практичні аспекти організації обліку та аналізу готової продукції на підприємствах харчової галузі.

Методи дослідження. У процесі дослідження використовувалися методи індукції та дедукції – для визначення місця готової продукції у структурі запасів підприємства; теоретичного узагальнення, групування та порівняння – для уточнення змісту категорії «готова продукція»; історичний і логічний методи – для розгляду еволюції та структури рахунків бухгалтерського обліку; системний підхід – для комплексного дослідження процесів формування готової продукції; діалектичний метод – для аналізу сучасного стану обліку готової продукції на підприємствах харчової промисловості.

Інформаційна база дослідження охоплює законодавчі та нормативні акти України, положення й стандарти бухгалтерського обліку, наукові праці вітчизняних

та зарубіжних авторів, а також первинні документи, форми статистичної, фінансової і податкової звітності, отримані на базовому підприємстві дослідження.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості їх застосування з метою вдосконалення методичних підходів та організації обліку готової продукції на підприємствах харчової промисловості. Запропоновані рекомендації сприятимуть підвищенню оперативності та аналітичної цінності облікової інформації, удосконаленню процесів формування й контролю динаміки готової продукції відповідно до вимог законодавства та облікової політики підприємства.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

1.1. Економічна сутність готової продукції

На сучасному етапі розвитку економіки найбільш стійкими до коливань ринку залишаються ті галузі, діяльність яких спрямована на задоволення базових потреб населення. До них передусім належить харчова промисловість. Вона об'єднує понад сорок різних підгалузей: борошномельно-круп'яну, цукрову, спиртову, пивоварну, хлібопекарську, кондитерську, молочну, рибну, макаронну, м'ясну, олійно-жирову, виноробну, консервну, соляну, овочеву та інші. Серед них хлібопекарська промисловість посідає особливе місце, адже є однією з найбільш стратегічно значущих та соціально орієнтованих сфер виробництва.

У ринкових умовах господарювання ефективність функціонування хлібопекарних підприємств визначається передусім здатністю забезпечувати високий рівень економічної результативності виробництва готової продукції. Організація обліку готової продукції набуває підвищеної актуальності, оскільки саме вона пов'язана з формуванням обсягів реалізації та прибутку. Тому у системі бухгалтерського обліку особлива увага має приділятися відображенню процесів виробництва, відвантаження й реалізації продукції. За умов посилення конкурентного тиску саме процес реалізації та надходження доходів стають визначальними чинниками сталого функціонування підприємства [36].

Реалізація готової продукції завершує операційний цикл діяльності хлібозаводів. Підприємство повинно виробляти лише ті види хлібобулочних виробів, які користуються попитом та відповідають очікуванням споживачів. У ситуації швидких змін ринкової кон'юнктури належно організований бухгалтерський облік

має забезпечувати управлінський персонал оперативною та достовірною інформацією для регулювання обсягів виробництва та продажу, а також для планування майбутньої діяльності.

Випуск готової продукції є ключовим результатом роботи будь-якого підприємства, зокрема й хлібозаводів. На цьому етапі вартість виробленої продукції переходить зі сфери виробництва у сферу обігу й отримує грошове вираження, що є принципово важливим для оцінки фінансових результатів. Відповідно до НП(С)БО 9 готовою продукцією визнаються вироби, виготовлені на підприємстві, призначені для продажу та такі, що відповідають установленим технічним та якісним вимогам, визначеним договором або чинними нормативно-правовими актами [23].

Готова продукція займає центральне місце у виробничо-комерційній діяльності підприємств, оскільки є кінцевим результатом трансформації ресурсів у ринковий продукт, призначений для продажу. Її економічна сутність визначає не лише обсяг та структуру доходів, але й ефективність використання виробничих потужностей, рівень конкурентоспроможності, швидкість оборотності капіталу та фінансову стійкість підприємства. У зв'язку з цим важливим є глибоке вивчення теоретичних основ формування, оцінки та управління готовою продукцією.

На думку Е. Переверзевої, готова продукція – це вироби та продукти, які повністю завершили технологічний цикл на підприємстві, відповідають установленим стандартам і технічним умовам, пройшли перевірку відділу технічного контролю та передані на склад готової продукції [24].

Н. С. Заокіпна визначає готову продукцію як товари, виготовлені з використанням давальницької сировини (за винятком частини, що використовується для розрахунків за переробку), які пройшли всі передбачені технологічні етапи, підтверджені відповідність стандартам чи умовам договору, прийняті службою технічного контролю та передані на склад або замовнику відповідно до чинного порядку приймання продукції. Крім того, така продукція визначена як кінцева у контракті між виконавцем і замовником [10].

У широкому розумінні готова продукція включає вироби, напівфабрикати, роботи чи послуги, які завершили всі стадії технологічної обробки, відповідають затвердженим стандартам, технічним умовам або умовам договору, пройшли контроль якості підприємства та можуть бути передані на склад або покупцеві згідно з установленим регламентом приймання продукції (рис. 1.1) [14].

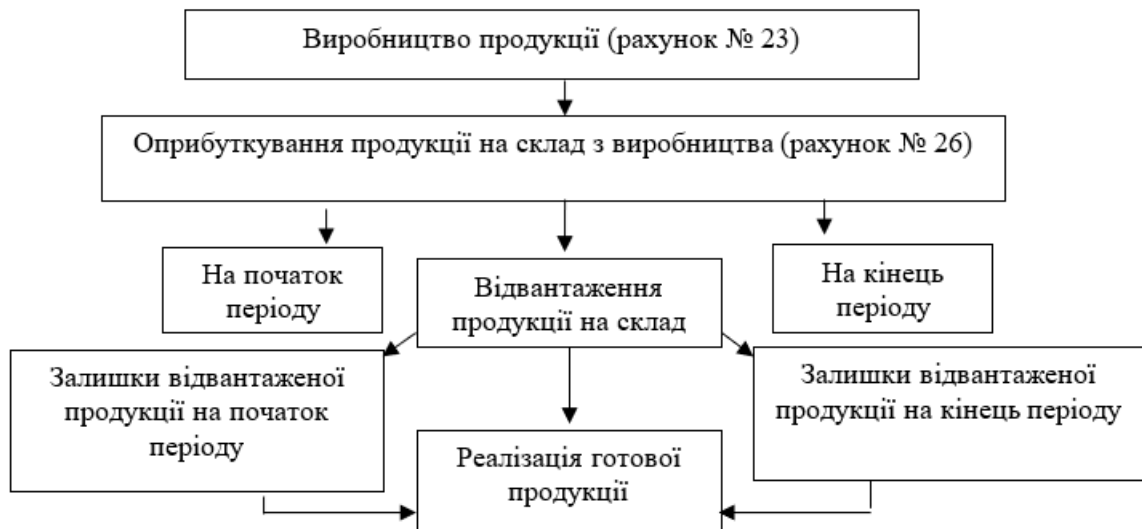

Рис 1.1 Зв'язок між виробництвом, залишками і реалізацією продукції

Джерело: сформовано автором на основі [14]

Будь-яке промислове підприємство, зокрема хлібозавод, у процесі виробництва несе певні витрати, що обліковуються на рахунку 23 «Виробництво». До їх складу входять матеріальні витрати, витрати на оплату праці та інші операційні витрати. Результатом завершеного технологічного циклу є отримання готової продукції, яка зараховується на рахунок 26 «Готова продукція» та передається на склад. Частина виготовленої продукції може залишатися для подальших потреб виробництва (у вигляді залишків на початок і кінець періоду), тоді як її основний обсяг призначений для реалізації з метою отримання прибутку.

Організація обліку готової продукції на хлібозаводі має на меті забезпечення належного контролю та документального супроводу операцій, що пов'язані з її виробництвом, зберіганням і продажем. До ключових завдань такого обліку належать:

- систематичний контроль за випуском готової продукції, раціональним використанням запасів та належним зберіганням на складах, а також за обсягами виконаних робіт і наданих послуг;
- своєчасне й коректне документальне оформлення операцій з відвантаження та відпуску готової продукції, робіт і послуг;
- ефективна організація розрахунків із покупцями та контрагентами щодо виконання договірних зобов'язань за обсягом і асортиментом реалізованої продукції, що водночас створює інформаційну базу для оцінювання ефективності роботи менеджерів;
- точний і оперативний розрахунок вартості реалізованої продукції, фактичних витрат на її виробництво, а також правильний облік податків і зборів, пов'язаних із процесом реалізації.

Усі ресурси (сировина, матеріали, напівфабрикати тощо), які перебувають на різних стадіях технологічного процесу, утворюють незавершене виробництво. Перехід продукції у категорію готової відбувається лише після завершення всіх операцій та підтвердження її придатності.

Готова продукція на підприємствах хлібопекарної галузі проходить кілька послідовних стадій:

- випуск із виробництва та передача на склади або в експедицію;
- зберігання на складських приміщеннях підприємства;
- відпуск продукції місцевим покупцям і відвантаження іногороднім споживачам;
- передача продукції для внутрішніх цілей основних виробничих підрозділів;
- реалізація та отримання доходу.

Відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку, готовою вважається продукція, обробка якої повністю завершена та яка пройшла необхідні випробування, приймання, укомплектування відповідно до умов договорів із замовниками, а також відповідає технічним умовам і стандартам [11].

Виробнича діяльність хлібо заводів здійснюється на основі укладених договорів та планових завдань, що визначають асортимент, кількість і якість продукції. Керівництво підприємства має особливу увагу приділяти забезпеченню стабільного зростання обсягів виробництва, розширенню асортиментної лінійки та підвищенню якості продукції, орієнтуючись на актуальні потреби ринку та вимоги споживачів.

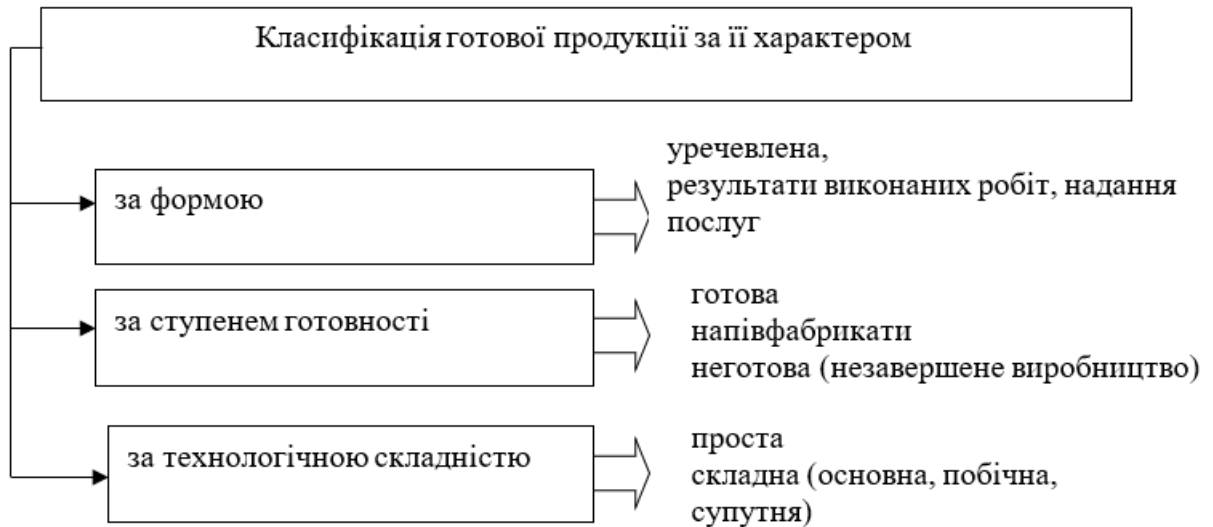

Рис. 1.2. Класифікація готової продукції за її характером

Джерело: сформовано автором на основі [24]

У науковій літературі існує низка визначень поняття «готова продукція». Їх можна згрупувати за кількома підходами:

1. Виробничий підхід: готова продукція – результат завершеного технологічного циклу, що відповідає технічним та якісним стандартам і прийнятий на склад.
2. Економічний підхід: готова продукція є носієм економічної вартості, створеної у процесі виробництва, і здатною приносити дохід у момент реалізації.
3. Обліково-аналітичний підхід: готова продукція – актив підприємства, що відображається за первісною або справедливою вартістю, визнається у складі запасів та підлягає контролю.

4. Маркетинговий підхід: готова продукція – товар, що має цінність для споживача, задовольняє його потреби та формує ринкову позицію підприємства.

Узагальнюючи ці підходи, можна стверджувати, що готова продукція є матеріальним втіленням економічних вигод, створених у процесі виробництва.

Вартість готової продукції визначається за допомогою системи калькулювання виробничої собівартості. На її формування впливають:

- прямі матеріальні витрати;
- прямі витрати на оплату праці;
- загальновиробничі витрати;
- витрати на транспортування та зберігання (за потреби);
- накладні витрати, віднесені відповідно до облікової політики.

Правильна оцінка вартості готової продукції дозволяє забезпечити достовірність фінансової звітності та реалістичність управлінських рішень.

Готова продукція є ключовою категорією виробничої діяльності, що поєднує виробничу, економічну та управлінську складові. Її економічна сутність полягає у функції носія вартості, об'єкта обліку, джерела доходів і центрального елементу управління фінансовими результатами підприємства. Достовірність оцінки, оптимальний рівень запасів та ефективність реалізації готової продукції визначають конкурентну позицію та фінансову стійкість будь-якого суб'єкта господарювання.

1.2. Нормативно-правове регулювання обліку та аналізу готової продукції відповідно до національних і міжнародних стандартів

У сучасних умовах глобалізації та посилення конкурентного середовища особливої актуальності набуває питання достовірного й прозорого відображення інформації про готову продукцію підприємств. Запаси є однією з найвагоміших статей активів, що безпосередньо впливають на фінансові результати, ліквідність і

рентабельність. Тому стандартизація методології обліку та аналізу готової продукції відповідно до міжнародних вимог є ключовим напрямом розвитку облікової системи.

Правові аспекти обліку запасів, зокрема готової продукції, в Україні регламентуються низкою законодавчих і нормативних актів, серед яких центральне місце займають:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», який визначає загальні принципи формування облікової інформації, вимоги до фінансової звітності та критерії достовірності інформації [32].

2. Найважливішим нормативом є НП(С)БО 9 «Запаси», який регулює: критерії визнання запасів; методи оцінки; порядок визначення первісної та чистої вартості реалізації; документальне оформлення руху готової продукції; розкриття даних у фінансовій звітності [23].

Згідно з НП(С)БО 9 «Запаси» готова продукція визнається активом за умови, що вона контролюється підприємством і здатна приносити майбутні економічні вигоди. Оцінювання здійснюється за фактичною виробничою собівартістю, яка включає прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати та розподілені загальновиробничі витрати [32].

3. Міжнародна практика обліку запасів ґрунтується на МСБО 2 «Запаси», який визначає єдині принципи визнання, оцінки й розкриття інформації для підприємств різних країн світу. Основними положеннями стандарту є: оцінювання запасів за собівартістю або чистою вартістю реалізації, залежно від того, яка з них є нижчою; визначення собівартості із застосуванням методів FIFO, середньозваженої собівартості, або ідентифікованої вартості окремих одиниць; заборона використання методу LIFO, який допускається деякими національними системами; необхідність повного розкриття інформації про політику оцінювання запасів, суму списань і відновлення їх вартості [20].

МСБО 2 наголошує на принципах обачності, нейтральності, послідовності та повного розкриття, що є фундаментом для забезпечення порівнянності фінансової інформації на глобальному рівні.

Нормативна база, що регулює організацію та методологію бухгалтерського обліку виробничих готової продукції представлена в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Огляд нормативних актів що регулюють організацію та методологію бухгалтерського обліку готової продукції

№	Назва нормативного документу	Що передбачено
1.	Закон України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні"	Визначає правові основи регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні. Зокрема, передбачено принципи бухгалтерського обліку, державне регулювання обліку та фінансової звітності, організацію та ведення обліку
2.	Податковий кодекс України	Регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, зокрема, визначає вичерпний перелік податків та зборів, що справляються в Україні
3.	План рахунків бухгалтерського обліку Інструкція про використання Плану рахунків	Наведено систематизований перелік найменувань і кодів рахунків та субрахунків бухгалтерського обліку, що використовуються для відображення господарської діяльності підприємства. Містить характеристику, кореспонденцію бухгалтерських рахунків. Для обліку запасів рахунок 26 "Готова продукція"
4.	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 "Запаси"	Визначено перелік активів, що відносяться до поняття "запаси", визначено порядок формування і первісної вартості запасів, методи оцінки вартості запасів при їх вибутті, оцінка запасів на дату балансу
5.	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»	Визначено виробничу собівартість готової продукції
8.	Положення про інвентаризацію активів і зобов'язань	Положення визначає порядок проведення інвентаризації активів і зобов'язань та оформлення її результатів.
6.	Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 „Загальні вимоги до фінансової звітності”	встановлює, що готова продукція обліковується за виробничою собівартістю на рахунку 26 "Готова продукція" та відображається у Балансі за цією вартістю.

Джерело: узагальнено автором за [11; 16; 17; 22; 23; 27; 31;32]

Нормативно-правове регулювання обліку та аналізу готової продукції в Україні базується на поєднанні національних стандартів і вимог міжнародної

практики. Попри близькість підходів до визнання й оцінювання запасів, існують суттєві відмінності у рівні деталізації, ступені гнучкості та вимогах до розкриття інформації. Гармонізація облікових стандартів, адаптація міжнародних вимог і впровадження цифрових технологій є ключовими умовами підвищення достовірності та аналітичності даних про готову продукцію в сучасному економічному середовищі.

1.3. Характеристика фінансово-господарської діяльності підприємств харчової промисловості

Виробництво хліба та хлібобулочних виробів є традиційно важливою складовою харчової промисловості України, що забезпечує базові продовольчі потреби населення та відіграє соціально значиму роль. Хлібопекарська галузь відзначається високою залежністю від цінових та ресурсних факторів, а також чутливістю до логістичних та енергетичних умов [42].

Хлібопекарська промисловість України представлена великими хлібозаводами, середніми підприємствами, а також численними малими приватними пекарнями та міні-виробництвами. Основні види продукції включають:

- хліб житній, пшеничний та змішаних сортів;
- батони та булочні вироби;
- здобні, дієтичні, сухарні та інші вироби.

Ринок є висококонкурентним та фрагментованим: значну частку займають малі виробники, що забезпечують локальний попит та швидку логістику.

Основною сировиною є пшеничне й житнє борошно, дріжджі, сіль, вода, олія тощо. Галузь характеризується: високою енергоємністю виробництва; необхідністю стабільного постачання сировини; швидкопсувністю готової продукції, що обмежує радіус дистрибуції. У багатьох регіонах активно розвиваються ремісничі та

фермерські пекарні, які концентруються на натуральних технологіях та локальних рецептурах [35].

Найбільшими центрами виробництва традиційно є Київська, Дніпропетровська, Харківська, Львівська та Одеська області. Регіональна диференціація обумовлена: наявністю сировинної бази (борошномельні підприємства); розміщенням великих міст – основних центрів споживання; логістичними можливостями.

Регіони, що постраждали від бойових дій, демонструють найглибше скорочення виробництва.

Приватне акціонерне товариство "Славутський хлібозавод" – це підприємство харчової промисловості, що спеціалізується на виробництві хлібобулочних виробів. Враховуючи специфіку діяльності, організація облікового процесу повинна враховувати постійний технологічний процес, швидкопсувність продукції, невисоку рентабельність та важливість контролю за сировиною (борошно, дріжджі, цукор тощо).

Узагальнені характеристики підприємства, його організаційні та виробничо-економічні параметри подано у табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Основні відомості про ПрАТ "Славутський хлібозавод"

1	Повне найменування	Приватне акціонерне товариство "Славутський хлібозавод"
2	Скорочене найменування	ПрАТ "Славутський хлібозавод"
3	Ідентифікаційний код юридичної особи	00380445
4	Дата державної реєстрації	31.10.1996
5	Місцезнаходження	30000, Україна, Хмельницька обл., Шепетівський р-н, м.Славута, вул.Церковна, 29
6	Адреса вебсайту	www.slavhlib.km.ua
7	Основні види діяльності із зазначенням їх найменування та коду за КВЕД	10.71 - Виробництво хліба та хлібобулочних виробів 10.61 - Виробництво продуктів борошномельно-круп'яної промисловості 47.11 - Роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах з перевагою продовольчого асортименту

Джерело: сформовано автором на основі [30; 38]

Підприємство обслуговує не лише місто Славута й Славутський район, а й суміжні регіони. ПрАТ «Славутський хлібозавод» є стабільним учасником ринку хлібопекарської продукції в регіоні, забезпечуючи місцеве населення хлібом, булочками та іншими виробами. Завод має соціальне значення: дає робочі місця у місті Славута і околицях, що важливо для регіонального економічного контексту [34].

Показники господарської діяльності ПрАТ "Славутський хлібозавод" узагальнено в табл. 1.3.

Таблиця 1.3

Показники господарської діяльності ПрАТ "Славутський хлібозавод"
за 2020-2024 рр.

Показники	Роки					Відхилення 2024 до 2020 рр.
	2020	2021	2022	2023	2024	
Кількість персоналу	-	183	174	177	172	-
Дохід (тис грн)	77893	86325	114382	114217	101974	24081
Чистий прибуток (тис грн)	4376	2108	3368	7256	-2094	-6470
Активи (тис грн)	36019	37813	44126	47008	51980	15961
Гроші та їх еквіваленти (тис грн)	4774	2367	1648	2028	7711	2937
Довгострокові зобов'язання (тис грн)	1183	1268	1580	1546	7049	5866
Поточні зобов'язання (тис грн)	3532	3727	7204	3874	6879	3347
Власний капітал (тис грн)	31304	32818	35342	41588	38052	6748

Джерело: розраховано автором

Аналіз показників господарської діяльності ПрАТ "Славутський хлібозавод" за 2020–2024 роки дозволяє оцінити динаміку фінансових результатів та ефективність управління підприємством. Так, кількість персоналу на підприємстві за період коливалася, зменшившись з 183 у 2021 році до 172 у 2024 році. Це свідчить про скорочення штатних одиниць на 11 осіб за чотири роки, що може бути наслідком оптимізації виробничих процесів або зниження виробництва.

Дохід підприємства демонструє загальне зростання за аналізований період. З 77 893 тис. грн у 2020 році він зріс до 101 974 тис. грн у 2024 році, що становить

приріст у 24 081 тис. грн. Проте, варто відзначити, що дохід у 2023 році (114 217 тис. грн) знизився до 101 974 тис. грн у 2024 році, що може свідчити про зменшення попиту на продукцію чи завершальному етапі реалізації.

Чистий прибуток показує нестабільність – він зріс з 4 376 тис. грн у 2020 році, до піку 7 256 тис. грн у 2023 році, але в 2024 році відзначено значний негативний результат у розмірі -2 094 тис. грн. Загалом, чистий прибуток за 2020–2024 роки зменшився на 6 470 тис. грн, вказуючи на проблеми в управлінні витратами або підвищенням собівартості продукції.

Загальний обсяг активів зріс з 36 019 тис. грн у 2020 році до 51 980 тис. грн у 2024 році, що свідчить про позитивну динаміку та розвиток підприємства (+15 961 тис. грн). Зростання активів може говорити про інвестиції в основні засоби або розширення виробництва.

Гроші та їх еквіваленти показують позитивну динаміку – з 4 774 тис. грн у 2020 році до 7 711 тис. грн у 2024 році. Таке збільшення на 2 937 тис. грн свідчить про поліпшення ліквідності підприємства, що є важливим фактором для забезпечення його фінансової стабільності.

Узагальнюючи, можна зазначити, що ПрАТ "Славутський хлібо завод" демонструє змішану динаміку в показниках господарської діяльності. Хоча підприємство і демонструє зростання у доходах і активах, є також серйозні проблеми з прибутковістю, що вимагає уваги в управлінні витратами. Зростання зобов'язань вказує на потенційні ризики фінансової стабільності, що вимагає ретельного контролю. Рекомендується провести детальний аналіз витрат, оптимізацію бізнес-процесів, а також розглянути можливості для розширення ринків збуту продукції для покращення фінансових результатів.

Фінансові індикатори ПрАТ "Славутський хлібо завод" за 2020-2024 рр. узагальнено в табл. 1.4.

Таблиця 1.4

Фінансові індикатори ПрАТ "Славутський хлібо завод" за 2020-2024 рр.

Показники	Роки					Відхилення 2024 до 2020 рр.
	2020	2021	2022	2023	2024	
Коефіцієнт поточної ліквідності	0,82	0,56	0,51	0,41	0,29	-0,53
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,01	0,01	0,01	0,01	0,00	-0,01
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,51	0,35	0,34	0,27	0,18	-0,33
Коефіцієнт автономії	0,53	0,33	0,19	-0,01	-1,27	-1,8
Рентабельність активів (ROA)	-	-0,23	-0,13	-0,20	-0,50	-
Рентабельність власного капіталу (ROE)	-	-0,52	-0,53	-2,34	0,77	-
Чиста маржа	-	-2,67	-	-	-	-
Коефіцієнт покриття необоротних активів власним капіталом	0,86	0,53	0,31	-0,03	-3,61	-4,47
Коефіцієнт заборгованості	0,47	0,67	0,81	1,01	2,26	1,79

Джерело: розраховано автором

Аналіз фінансових індикаторів ПрАТ "Славутський хлібо завод" за 2020–2024 роки дозволяє оцінити фінансову стійкість підприємства, його ліквідність, рентабельність та рівень заборгованості. Так, коефіцієнт поточної ліквідності показує спроможність підприємства покривати свої короткострокові зобов'язання поточними активами. Протягом аналізованого періоду він зменшився з 0,82 у 2020 році до 0,29 у 2024 році, що відображає суттєве послаблення ліквідності. Показник нижче 1 свідчить про те, що підприємство не має достатньої кількості поточних активів для покриття своїх зобов'язань.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності, який показує частку грошових коштів та їх еквівалентів у покритті короткострокових зобов'язань, залишився на мінімальному рівні (0,01) у 2020-2023 роках, а у 2024 році знизився до 0,00. Це свідчить про істотну дефіцитність ліквідних активів, що ставить під загрозу здатність підприємства покриття термінових платежів.

Коефіцієнт швидкої ліквідності, який враховує лише найбільш ліквідні оборотні активи, знизився з 0,51 у 2020 році до 0,18 у 2024 році. Це ще один сигнал

про те, що підприємство має проблеми з ліквідністю, що може зумовити труднощі у виконанні короткострокових зобов'язань.

Коефіцієнт автономії, який демонструє частку власного капіталу в загальних активах, показує негативну динаміку. У 2024 році він досяг -1,27, що свідчить про те, що зобов'язання підприємства перевищують активи, що є серйозним сигналом для фінансової стійкості.

Показники рентабельності активів і власного капіталу вказують на збитковість діяльності підприємства. Значення ROA стало негативним у 2021 році і зменшилося до -0,50 у 2024 році, в той час як ROE також було від'ємним до 2023 року, з позитивним результатом лише у 2024 році (0,77). Це може свідчити про неефективність управлінських рішень та операцій.

Коефіцієнт покриття необоротних активів власним капіталом значно знизився з 0,86 у 2020 році до -3,61 у 2024 році, що демонструє, що фінансування необоротних активів підприємство здійснює за рахунок зовнішніх джерел, а не власних ресурсів. Це підкреслює залежність від боргових зобов'язань.

Коефіцієнт заборгованості зріс з 0,47 до 2,26 за аналізований період. Це свідчить про те, що обсяг зобов'язань підприємства істотно перевищує власний капітал, що загострює фінансові ризики.

На основі проведеного аналізу можна зробити висновок, що ПрАТ "Славутський хлібозавод" має серйозні фінансові проблеми. Зниження ліквідності, збитковість та високий рівень заборгованості вказують на можливу загрозу банкрутства, якщо ситуація не буде терміново виправлена. Підприємству необхідно вжити заходів для покращення фінансової стійкості, включаючи оптимізацію витрат, поліпшення управлінських практик, перегляд обсягу заборгованості та пошук нових джерел фінансування.

Результати стратегічного аудиту слугують важливою інформаційною основою для проведення SWOT-аналізу – інструменту стратегічного оцінювання, що дає змогу ідентифікувати сильні та слабкі сторони підприємства, а також визначити його

потенційні можливості й загрози зовнішнього середовища. SWOT-аналіз ПрАТ «Славутський хлібо завод» подано в табл. 1.5.

Таблиця 1.5

SWOT-аналіз ПрАТ «Славутський хлібо завод»

	Можливості	Загрози
Зовнішнє середовище	1. Розширення асортименту: впровадження нових видів продукції (здорове харчування, безглютенові вироби, хліб преміум-класу). 2. Збільшення регіонального охоплення: вихід на нові ринки Хмельницької області та суміжних регіонів. 3. Інновації та автоматизація: модернізація цехів та впровадження автоматизованих систем управління виробництвом. 4. Партнерство та логістика: співпраця з мережами супермаркетів та локальними дистриб'юторами. 5. Державні програми підтримки: участь у програмах підтримки малого і середнього бізнесу, гранти та субсидії на модернізацію.	1. Висока конкуренція: на ринку хлібобулочних виробів — численні місцеві та національні виробники. 2. Економічні фактори: інфляція, зростання цін на енергоносії та сировину. 3. Регуляторні зміни: зміни у законодавстві щодо стандартів харчової продукції та податкових умов. 4. Пандемії або кризові ситуації: зменшення попиту, перебої у ланцюгах поставок. 5. Зміни споживчих переваг: підвищена увага до здорового харчування та органічних продуктів може вимагати адаптації продуктового асортименту.
	Сильні сторони	Слабкі сторони
Внутрішнє середовище	1. Досвід і стабільність: зареєстроване у 1996 році підприємство з налагодженою структурою управління. 2. Повний цикл виробництва: включає борошномельний цех, хлібопекарний цех, кондитерський цех, склади готової продукції та сировини. 3. Широкий асортимент продукції: хліб, булочки вироби, макаронні вироби, сухарі, грінки. 4. Локальне охоплення ринку: забезпечує хлібобулочними виробами місто Славута, Славутський район та суміжні регіони. 5. Соціальна роль у регіоні: стабільні робочі місця для місцевого населення.	1. Обмежені масштаби виробництва: малий/середній розмір підприємства та статутний капітал обмежують обсяги виробництва і можливості інвестування у модернізацію. 2. Застаріле обладнання: можлива потреба в оновленні технологій для підвищення продуктивності та якості продукції. 3. Обмежена дистрибуція: основне збутове поле — регіональний ринок; низька присутність на національному рівні. 4. Залежність від постачальників сировини: коливання цін на зерно та борошно впливають на собівартість продукції.

Джерело: сформовано автором на основі [30;38]

Проведений SWOT-аналіз дозволяє виокремити ключові внутрішні та зовнішні чинники, що впливають на ефективність функціонування підприємства, та створює

підґрунтя для формування обґрунтованих стратегічних рекомендацій щодо подальшого розвитку ПрАТ «Славутський хлібозавод».

Цей аналіз допомагає оцінити конкурентні переваги, ризики та потенціал розвитку ПрАТ «Славутський хлібозавод». На його основі можна планувати стратегію підвищення ефективності виробництва, оптимізації витрат та розширення ринкової присутності.

ПрАТ «Славутський хлібозавод» є стабільним і досвідченим підприємством харчової промисловості, яке функціонує з 1996 року та має повний цикл виробництва хлібобулочних, кондитерських та макаронних виробів. Завод забезпечує регіональний ринок продукцією високої якості, а також виконує важливу соціальну роль, створюючи робочі місця для місцевого населення.

Підприємство має чітку організаційну структуру, широкий асортимент продукції та локальне охоплення ринку, що дозволяє ефективно реагувати на потреби споживачів. Водночас існують обмеження, пов'язані з масштабами виробництва, застарілим обладнанням та залежністю від постачальників сировини, що потребує стратегічного планування та модернізації.

SWOT-аналіз показав, що ПрАТ «Славутський хлібозавод» має значні можливості для розвитку: розширення асортименту, вихід на нові ринки, впровадження інновацій і автоматизації. Разом із тим підприємство повинно враховувати загрози конкуренції, економічних та регуляторних змін, а також зміни споживчих вподобань.

Загалом, ПрАТ «Славутський хлібозавод» є перспективним регіональним підприємством із стабільною репутацією та потенціалом для подальшого розвитку за умови ефективного використання ресурсів, модернізації виробництва та адаптації до сучасних ринкових умов.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТА НАПРЯМИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

2.1. Організація бухгалтерського обліку готової продукції в ПрАТ «Славутський хлібозавод»

Готова продукція є одним із ключових об'єктів обліку на промислових підприємствах харчової галузі. Вона виступає результатом виробничого процесу і водночас основним джерелом доходів підприємства. На сучасному етапі розвитку економіки та цифровізації обліку особливого значення набуває точне документування обсягів виробництва, контролю за залишками та ефективне управління запасами готової продукції.

ПрАТ «Славутський хлібозавод» є підприємством, яке спеціалізується на виробництві хлібобулочних виробів та кондитерської продукції. В умовах ринкової конкуренції та зростання вимог до якості продукції необхідне постійне вдосконалення системи обліку та аналізу готової продукції.

Процес формування облікової інформації про готову продукцію, як і щодо інших об'єктів бухгалтерського обліку, розпочинається з належного оформлення первинної документації. На ПрАТ «Славутський хлібозавод» випуск готової продукції та її передача на склад документуються за допомогою накладних, відомостей, приймально-здавальних документів і актів приймання. У первинних документах обов'язково зазначаються дата здійснення операції, шифр виробничого цеху та складу, найменування продукції, номенклатурний номер, одиниця виміру, кількість виготовленої продукції та ціна за одиницю. Кожен документ складається у двох примірниках: один передається матеріально відповідальній особі, яка здає

продукцію, другий залишається на складі. При цьому кількість продукції, що надходить, її вага та обсяг підлягають обов'язковому вимірюванню, підрахунку, а за необхідності – зважуванню [8].

Облік готової продукції на складі ведеться у кількісному виразі в розрізі її видів шляхом заповнення карток або книг складського обліку. У таких регістрах зазначаються найменування продукції, номенклатурний номер, одиниця виміру, розмір або марка, а також облікова ціна за одиницю. З огляду на специфіку харчової продукції, доцільним є включення додаткових реквізитів, зокрема «термін використання» та «граничний момент поповнення запасу», із зазначенням відповідних строків і кількості днів. Облік руху готової продукції здійснюється безпосередньо в момент її надходження на склад або відпуску зі складу. Обсяги незавершеного виробництва, як правило, є незначними, тому його окреме відображення в обліку не є обов'язковим.

На підставі здавальних накладних, оформлених у двох примірниках, складається Відомість випуску готової продукції за звітний місяць. У цій відомості продукція групується за видами та сортами (номенклатурними номерами) і оцінюється за двома показниками: за обліковими цінами, які зазвичай відповідають плановій собівартості, та за фактичною собівартістю, що визначається після складання місячної звітної калькуляції. Порівняння планових і фактичних показників дає змогу виявити відхилення у вигляді економії або перевитрат як за окремими видами продукції, так і в цілому по підприємству. Отримана інформація використовується для контролю виконання планових завдань щодо собівартості продукції [37].

У бухгалтерії підприємства на підставі приймально-здавальних документів формується накопичувальна відомість випуску готової продукції, яка слугує інструментом контролю за виконанням виробничої програми та є підставою для відображення господарських операцій на рахунках синтетичного обліку. Схему руху

первинних документів з обліку готової продукції на підприємстві наведено на рис. 2.1.

Повний перелік типових первинних документів для обліку готової продукції в ПрАТ «Славутський хлібозавод» наведено у табл. 2.1.

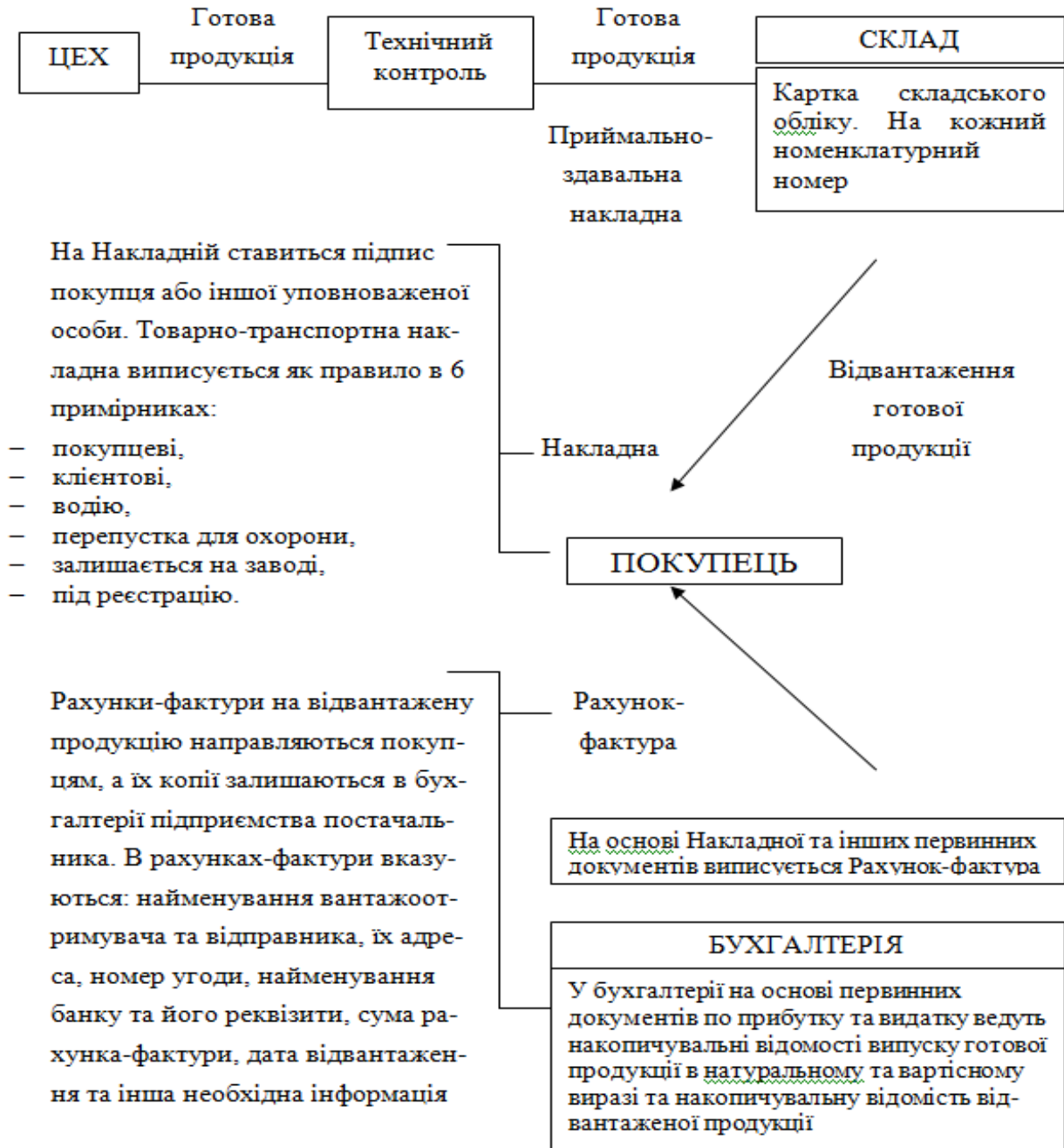

Рис. 2.1. Рух первинних документів обліку готової продукції в

ПрАТ «Славутський хлібозавод»

Джерело: сформовано автором на основі [16; 17; 28]

Таблиця 2.1

Первинні документи з обліку готової продукції в ПрАТ «Славутський
хлібозавод»

Форма документу Назва документу	Призначення документу
М – 11 Накладна-вимога на відпуск	Використовується для разового відпуску готової продукції в середині підприємства
М - 12 Картка № складського обліку матеріалів	Використовується для обліку виробничих запасів готової продукції на складі
М - 14 Відомість обліку залишків матеріалів на складі	Використовується для взаємозв'язку складського та бухгалтерського обліку
М – 16 Матеріальний ярлик	Використовується для позначення одиниць готової продукції
М – 19 Матеріальний звіт	Складається МВО і передається до бухгалтерії; відображає рух готової продукції на складі за певний період
63 Рахунок - фактура	Використовується для розрахунків між постачальниками та покупцями за відвантажені товари
1 – ТН Товарно-транспортна накладна	Призначена для обліку поставок готової продукції та розрахунків за їх перевезення автомобільним транспортом. Використовується для якісного та кількісного приймання готової продукції

Джерело: сформовано автором на основі [28]

Підприємство здійснює реалізацію продукції на підставі укладених договорів (угод) з покупцями. У процесі вибуття готової продукції застосовуються такі первинні документи:

1. Товарно-транспортна накладна – документ, призначений для обліку поставок запасів та здійснення розрахунків за їх перевезення автомобільним або залізничним транспортом. Накладна забезпечує кількісний і якісний облік запасів та складається у чотирьох екземплярах: два – для вантажоодержувача, два – для транспортного підприємства.

2. Лімітно-забірна картка – застосовується для оформлення відпуску матеріалів, що систематично використовуються у виробництві, а також для контролю

дотримання встановлених лімітів готової продукції на потреби виробництва. Використовується для оперативного обліку на складі, а також для ведення аналітичного та синтетичного обліку відпуску продукції в межах затверджених лімітів.

3. Вимога – документ, який заповнюється при разовому відпуску продукції для виробничих або господарських потреб.

4. Накладна на відпуск матеріалів на сторону – призначена для оформлення передачі матеріалів виробничим підрозділам підприємства, об'єднанням або стороннім організаціям. Поряд із накладною зазвичай виписується податкова накладна.

5. Довіреність – бланк суворої звітності, дійсний протягом десяти днів, який надає окремій посадовій особі право представляти підприємство при отриманні готової продукції [17; 28].

Організація бухгалтерського обліку готової продукції в ПрАТ «Славутський хлібозавод» забезпечує точне і своєчасне ведення синтетичного та аналітичного обліку, що дозволяє контролювати наявність, рух та збереження хлібобулочних виробів. Впровадження сучасних методик обліку сприяє підвищенню ефективності управління запасами та оптимізації виробничих процесів. Завдяки чіткій системі обліку підприємство отримує достовірну інформацію для формування фінансової звітності і прийняття управлінських рішень, що сприяє стабільному розвитку і конкурентоспроможності ПрАТ.

2.2. Синтетичний та аналітичний облік готової продукції і порядок формування звітності

В ПрАТ «Славутський хлібозавод» для кожного виду продукції складається виробничий акт, який використовується для формування накопичувальної відомості

за місяць. Накопичувальна відомість необхідна для подальшого обліку готової продукції в бухгалтерії як у натуральному, так і вартісному вираженні. Вона заповнюється на підставі первинних документів протягом усього місяця [10].

Щомісяця проводиться звірка даних облікових реєстрів з даними книги залишків готової продукції, здійснюється контроль правильності записів, стану запасів на складі, своєчасності та правильності оприбуткування продукції, забезпечення її зберігання, відвантаження, а також виконання зобов'язань щодо поставок споживачам.

Синтетичний облік наявності та руху готової продукції на підприємстві ПрАТ «Славутський хлібозавод» ведеться на активному рахунку 26 «Готова продукція», який призначений для узагальнення інформації про наявність та рух продукції, виготовленої підприємством.

По дебету рахунку 26 відображаються: надходження готової продукції власного виробництва за фактичною виробничою собівартістю або за нормативною вартістю; повернення продукції від покупців; прибуткування надлишків, виявлених під час інвентаризації; дооцінка продукції в межах попередньої уцінки [11].

По кредиту рахунку 26 «Готова продукція» відображаються:

- продаж готової продукції за грошові кошти; обмін у межах бартерних операцій на інші види необоротних або оборотних активів; безоплатна передача продукції (для рекламних або благодійних цілей);
- переведення до складу запасів іншого виду (наприклад, відпуск як комплектуючого виробу для виробництва іншого виду продукції); уцінка продукції; списання внаслідок нестач, розкрадань або надзвичайних подій [11].

Дебетове сальдо рахунку 26 «Готова продукція» відображається у Балансі у рядку 1103 «Готова продукція» [18]. Оприбуткування випущеної продукції відображається по дебету рахунку 26 «Готова продукція» та кредиту рахунку 23 «Виробництво» [11]. Детальна характеристика наведена у табл. 2.2.

Кореспонденції бухгалтерських рахунків, що відображають рух готової продукції в ПрАТ «Славутський хлібо завод» представлено в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Господарські операції з обліку готової продукції в ПрАТ «Славутський хлібо завод»

№ з/п	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума
1	Оприбутковано із основного виробництва на склад готову продукцію	26 «Готова продукція»	23 «Виробництво»	15716,0
2	Відображено передачу на склад напівфабрикатів власного виробництва для подальшої реалізації	26 «Готова продукція»	25 «Напівфабрикати»	950,0
4	Відображено вартість продукції, повернутої до виробництва для доробки	23 «Виробництво»	26 «Готова продукція»	4596,2
5	Готова продукція призначена для власних потреб оприбуткована як матеріали	20 «Виробничі запаси»	26 «Готова продукція»	2253,0
6	Відображено вартість продукції, виданої зі складу підзвітній особі	372 «Розрахунки з підзвітними особами»	26 «Готова продукція»	1750,0
7	Відображено собівартість реалізованої готової продукції	901 «Собівартість реалізованої готової продукції»	26 «Готова продукція»	10589,0

Джерело: сформовано автором на основі [11]

Аналітичний облік готової продукції в ПрАТ «Славутський хлібо завод» ведеться за місцями її зберігання та окремими видами у натуральних, умовно-натуральних і вартісних показниках.

Аналітичний облік приймання та відпуску готової продукції ведеться на підставі прибуткових та видаткових документів і здійснюється за окремими видами продукції. Облік може здійснюватися за обліковими цінами, такими як планова собівартість, гуртова або відпускна ціна, із виділенням у регістрах відхилень фактичної собівартості виробів від їх вартості за обліковими цінами [11].

Наприкінці місяця, на підставі даних аналітичного обліку витрат на виробництво, визначається фактична собівартість готової продукції. Якщо облік ведеться за обліковими цінами, то після визначення фактичної собівартості здійснюється коригування записів по випуску та відвантаженню продукції на суму

відхилень фактичної собівартості від вартості за обліковими цінами шляхом їх співставлення. Від’ємна сума відхилень відображається методом червоного сторно, а додатна – звичайним бухгалтерським записом.

Синтетичний і аналітичний облік готової продукції в ПрАТ «Славутський хлібозавод» є взаємопов’язаними складовими системи бухгалтерського обліку. Синтетичний облік забезпечує узагальнену інформацію про наявність, рух і використання готової продукції, тоді як аналітичний облік деталізує ці дані за видами продукції, асортиментом, якістю та іншими характеристиками. Порядок формування звітності базується на даних обох видів обліку і забезпечує достовірне відображення результатів виробництва, що є необхідною умовою для прийняття управлінських рішень, контролю і аналізу діяльності ПрАТ «Славутський хлібозавод». Комплексний облік готової продукції сприяє ефективному управлінню запасами, оптимізації виробничих процесів і своєчасному виконанню фінансової звітності.

2.3. Напрями удосконалення обліку готової продукції в сучасних умовах цифровізації та інтегрованого управління запасами

У сучасних умовах розвитку цифрової економіки облік готової продукції виступає важливою складовою інтегрованої системи управління підприємством, оскільки забезпечує інформаційний зв’язок між виробничою діяльністю, логістикою, збутом та фінансовими результатами. Саме на етапі обліку готової продукції відбувається трансформація виробничих витрат у дохід, що зумовлює його ключову роль у формуванні фінансових показників і оцінці ефективності діяльності суб’єкта господарювання.

Традиційні підходи до обліку готової продукції, орієнтовані переважно на фіксацію факту випуску та реалізації, не забезпечують потреб сучасного менеджменту в умовах зростання асортименту, скорочення життєвого циклу

продукції та підвищення вимог до оперативності управлінських рішень. У зв'язку з цим актуалізується необхідність удосконалення обліку готової продукції на засадах цифровізації, інтегрованого управління запасами та розширення аналітичних можливостей бухгалтерської інформації.

Одним із базових і водночас методологічно визначальних напрямів удосконалення обліку готової продукції є розвиток багатовимірної аналітичної обліку, що передбачає деталізацію облікової інформації за ознаками, релевантними для управління запасами та формування фінансових результатів. У сучасних умовах такий підхід дозволяє забезпечити повну простежуваність руху готової продукції на всіх етапах її життєвого циклу – від завершення виробничого процесу до моменту реалізації або списання у зв'язку з втратою споживчих властивостей.

Запровадження розширеної аналітики сприяє переходу від узагальнених облікових показників до поглибленої оцінки ефективності окремих видів продукції, партій випуску, каналів реалізації та центрів відповідальності. У результаті зростає інформативність бухгалтерського обліку, а облікові дані набувають безпосередньої управлінської спрямованості, що є особливо важливим в умовах динамічного ринкового середовища та зростання конкуренції.

Система аналітичних зрізів обліку готової продукції та їх управлінське значення узагальнені в табл. 2.4, яка демонструє можливості використання бухгалтерської інформації для вирішення завдань оперативного та стратегічного управління.

Як свідчать дані табл. 2.4, багатовимірний аналітичний облік готової продукції забезпечує формування комплексної інформаційної бази для управління запасами, витратами та доходами підприємства. Вона дозволяє не лише контролювати рух і стан готової продукції, а й оцінювати її економічну доцільність, своєчасно виявляти проблемні зони та приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Таблиця 2.4

Аналітичні зрізи обліку готової продукції та їх управлінське значення

Аналітичний зріз	Зміст аналітики	Приклад показників	Управлінське значення
За видами продукції	Облік за номенклатурою	код, назва, рецептура	Аналіз рентабельності асортименту
За партіями виробництва	Облік за серіями випуску	дата, № партії	Контроль якості та термінів
За місцями зберігання	Облік руху запасів	склад, експедиція	Контроль залишків
За каналами реалізації	Облік за напрямками збуту	опт, роздріб	Оцінка ефективності збуту
За центрами відповідальності	Облік за підрозділами	цех, склад	Персоніфікація відповідальності
За собівартістю	Нормативна та фактична оцінка	собівартість одиниці	Контроль витрат
За маржинальним доходом	Аналіз фінансової ефективності	маржа, рентабельність	Оптимізація цінової політики
За втратами	Облік причин списань	псування, прострочення	Зменшення непродуктивних втрат

Джерело: сформовано автором

Узагальнюючи, розвиток аналітичного обліку готової продукції є фундаментальним напрямом удосконалення облікової системи в умовах цифровізації, оскільки забезпечує підвищення прозорості облікових процесів, зниження втрат, оптимізацію асортиментної політики та зростання фінансової ефективності діяльності підприємства.

Цифровізація облікових процесів зумовлює об'єктивну необхідність інтеграції бухгалтерського обліку готової продукції з корпоративними ERP-системами (BAS, SAP, Oracle) та системами управління складом (WMS), що забезпечують комплексне охоплення виробничих, логістичних і фінансових процесів підприємства. Така інтеграція є ключовою передумовою переходу від фрагментарного обліку до єдиного інформаційного простору, у межах якого формуються, обробляються та використовуються дані про рух готової продукції в режимі, наближеному до реального часу.

У межах інтегрованої інформаційної системи дані про випуск готової продукції формуються автоматично на підставі змінних виробничих звітів, електронних

маршрутних листів та показників технологічного обладнання. Водночас інформація про рух і зберігання готової продукції відображається на основі електронних накладних, складських ордерів і операцій WMS, що забезпечує безперервний облік надходження, переміщення та відпуску продукції. Такий підхід мінімізує людський фактор, підвищує точність облікових даних і забезпечує своєчасне відображення господарських операцій у бухгалтерському обліку.

Інтеграція ERP- та WMS-рішень у системі обліку готової продукції забезпечує низку важливих управлінських і облікових переваг, зокрема:

- єдність облікових і логістичних даних, що унеможливорює розбіжності між даними бухгалтерського обліку та фактичними залишками на складах;
- зниження трудомісткості облікових процедур за рахунок автоматизації введення первинної інформації та скорочення обсягу ручних операцій;
- оперативне формування інформації про залишки та рух готової продукції в розрізі партій, місць зберігання, каналів реалізації та центрів відповідальності;
- підвищення прозорості та контрольованості облікових процесів, що створює передумови для посилення внутрішнього контролю й аудиту;
- забезпечення аналітичної підтримки управлінських рішень у сфері управління запасами, планування виробництва та збуту.

Таким чином, інтеграція бухгалтерського обліку готової продукції з ERP- і WMS-системами виступає не лише технічним інструментом автоматизації, а й стратегічним напрямом удосконалення облікової системи, що сприяє підвищенню достовірності інформації, оптимізації запасів та зростанню ефективності управління діяльністю підприємства в умовах цифрової економіки.

Суттєвим напрямом удосконалення обліку готової продукції в умовах цифровізації є впровадження цифрових засобів її ідентифікації, зокрема штрихкодування, використання QR-кодів та RFID-міток. Застосування таких інструментів дозволяє автоматизувати процеси обліку та контролю руху запасів, забезпечити прозорість логістичних операцій і підвищити достовірність облікової

інформації. Цифрова ідентифікація створює основу для безперервного відстеження руху готової продукції від моменту її оприбуткування до реалізації або списання, що є особливо важливим для підприємств з інтенсивним товарообігом та обмеженими термінами зберігання продукції.

Використання цифрових ідентифікаторів у складі інтегрованих ERP- та WMS-систем забезпечує дотримання принципу FIFO (first in – first out), оскільки кожна партія продукції має унікальний код із зазначенням дати виробництва, номера партії та терміну придатності. Це унеможливорює неконтрольоване переміщення продукції, знижує ризик накопичення прострочених запасів і сприяє раціональному управлінню складськими залишками.

У бухгалтерському аспекті впровадження цифрових засобів ідентифікації готової продукції забезпечує низку суттєвих переваг, зокрема:

- точний облік залишків готової продукції в розрізі партій, місць зберігання та дат виробництва, що підвищує аналітичну деталізацію облікових даних;
- зменшення ризику помилок при списанні та переміщенні продукції за рахунок автоматизованого зіставлення фактичних і облікових даних;
- своєчасне виявлення продукції з простроченим або критичним терміном зберігання, що дозволяє оперативно приймати рішення щодо її реалізації, уцінки або списання;
- посилення внутрішнього контролю за операціями з готовою продукцією та зниження ймовірності зловживань і втрат.

Таким чином, цифрова ідентифікація готової продукції виступає важливим елементом удосконалення облікової системи, поєднуючи функції обліку, контролю та управління запасами. Її впровадження сприяє підвищенню точності бухгалтерського обліку, скороченню непродуктивних втрат і формуванню надійної інформаційної бази для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

У сучасних умовах цифровізації господарської діяльності доцільним є поєднання нормативного та фактичного обліку собівартості готової продукції з

використанням цифрових інструментів аналізу відхилень. Такий підхід дозволяє не лише фіксувати фактичні витрати на виробництво продукції, а й системно зіставляти їх із попередньо встановленими нормативами, що суттєво підвищує контрольну та аналітичну функції бухгалтерського обліку.

Використання автоматизованих обліково-аналітичних систем забезпечує оперативне виявлення відхилень фактичної собівартості від нормативної та дозволяє визначати їх причини за ключовими чинниками, зокрема змінами цін на сировину й матеріали, рівнем енерговитрат, продуктивністю праці, ефективністю використання обладнання та організацією виробничого процесу. Завдяки цьому керівництво підприємства отримує своєчасну інформацію для прийняття управлінських рішень щодо оптимізації витрат і підвищення ефективності виробництва.

Особливого значення набуває контроль собівартості в розрізі окремих видів готової продукції, що дозволяє оцінювати економічну доцільність виробництва конкретних асортиментних позицій. Деталізація собівартості за видами продукції, партіями випуску або каналами реалізації створює інформаційну основу для обґрунтування цінових рішень, перегляду асортиментної політики та визначення пріоритетних напрямів розвитку підприємства.

Таким чином, поєднання нормативного і фактичного обліку собівартості з використанням цифрових інструментів аналізу відхилень трансформує облік готової продукції з пасивного засобу фіксації витрат у активний інструмент управління прибутковістю. Реалізація цього підходу сприяє зниженню непродуктивних витрат, підвищенню прозорості формування собівартості та зміцненню фінансової стійкості підприємства.

Поєднання облікових даних із системами прогнозування попиту є важливим етапом трансформації обліку готової продукції в умовах цифровізації. Використання аналітичних моделей, побудованих на основі історичних даних реалізації, сезонних коливань попиту та поведінкових характеристик споживачів, дозволяє підприємству більш точно планувати обсяги виробництва та оптимізувати рівень запасів готової

продукції. У результаті зменшуються ризики надвиробництва, скорочуються складські залишки та мінімізуються втрати від нереалізованої або простроченої продукції.

Зазначений підхід змінює функціональне призначення обліку готової продукції, перетворюючи його з інструменту післяфактної фіксації господарських операцій на активний механізм прогнозування та попередження втрат. Саме на цьому етапі облікова інформація набуває стратегічного значення, оскільки використовується не лише для оперативного контролю, а й для формування довгострокових управлінських рішень щодо асортиментної політики, виробничих потужностей і логістики.

Систематизацію ключових напрямів удосконалення обліку готової продукції в умовах цифровізації, відповідних інструментів їх реалізації та очікуваних результатів подано в табл. 2.5, яка узагальнює комплексний підхід до модернізації облікової системи підприємства.

Таблиця 2.5

Напрями удосконалення обліку готової продукції в умовах цифровізації

Напрямок	Інструменти реалізації	Очікуваний ефект
Аналітична деталізація	Аналітичні рахунки, довідники	Зростання управлінської цінності
Інтеграція з ERP	BAS, SAP	Оперативність і точність обліку
Цифрова ідентифікація	QR-коди, штрихкоди	Зменшення втрат
Контроль собівартості	Нормативи, аналіз відхилень	Оптимізація витрат
Управління запасами	FIFO, прогнозування	Зниження надлишкових залишків
Управлінська звітність	Дашборди, KPI	Підвищення якості управлінських рішень

Джерело: сформовано автором

Як показано в табл. 2.5, удосконалення обліку готової продукції охоплює не окремі елементи, а всю систему обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством. Водночас практична значущість запропонованих напрямів найбільш повно проявляється через їх вплив на фінансові результати діяльності, що зумовлює доцільність подальшого узагальнення наслідків таких змін.

Зв'язок між удосконаленням обліку готової продукції та фінансовими результатами підприємства систематизовано в табл. 2.6, яка відображає механізм впливу ключових елементів облікової системи на показники прибутковості, ліквідності та витрат.

Таблиця 2.6

Вплив удосконалення обліку готової продукції на фінансові результати
підприємства

Елемент обліку	Механізм впливу	Фінансовий результат
Аналітичний облік	Виявлення нерентабельних позицій	Зростання прибутку
Контроль витрат	Зменшення списань	Економія витрат
Оборотність запасів	Скорочення строків зберігання	Підвищення ліквідності
Контроль собівартості	Оптимізація витрат	Зростання маржі
Інтеграція з прогнозуванням	Зменшення надвиробництва	Стабілізація доходів

Джерело: сформовано автором

Як свідчать дані табл. 2.6, удосконалення обліку готової продукції має безпосередній і багатоаспектний вплив на фінансові результати підприємства, сприяючи не лише зростанню прибутку, а й зміцненню фінансової стійкості та платоспроможності.

Отже, удосконалення обліку готової продукції в сучасних умовах цифровізації та інтегрованого управління запасами має комплексний і системний характер. Реалізація запропонованих напрямів забезпечує перехід від формального, регламентованого обліку до аналітично орієнтованої системи управління, що сприяє зниженню витрат, оптимізації запасів і підвищенню фінансової ефективності діяльності підприємства в довгостроковій перспективі.

РОЗДІЛ 3

ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ

3.1. Аналіз готової продукції в ПрАТ «Славутський хлібозавод»

Хлібопекарська галузь України відіграє важливу роль у забезпеченні населення якісними продуктами харчування, а також у розвитку регіональної економіки. ПрАТ «Славутський хлібозавод» є одним із провідних підприємств хлібопекарської промисловості Західного регіону України, яке спеціалізується на виробництві широкого асортименту хлібобулочних виробів. Аналіз готової продукції цього підприємства є ключовим інструментом оцінки ефективності виробничої діяльності, якості продукції та задоволення потреб споживачів.

Контроль якості готової продукції здійснюється за органолептичними, фізико-хімічними і мікробіологічними показниками. Результати проведених досліджень свідчать про стабільне дотримання нормативних вимог, ліквідацію дефектів та зниження рівня браку.

Управління якістю хлібобулочних виробів на ПрАТ «Славутський хлібозавод» здійснюється за двома основними напрямками – внутрішнім та зовнішнім контролем. Внутрішній контроль якості на підприємстві починається з перевірки підготовки основної сировини, яку проводить технолог. Він охоплює контроль безпосередньо виробничого процесу, а також зберігання і транспортування готової продукції до споживача (рис. 3.1).

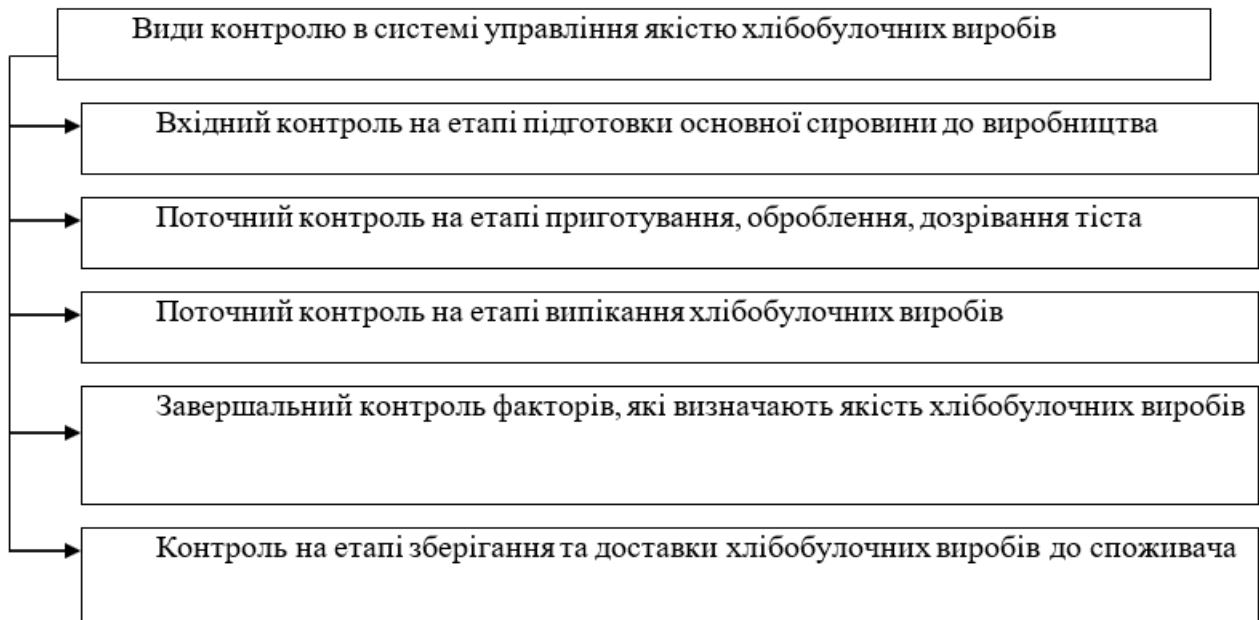

Рис. 3.1. Види контролю в системі управління якістю хлібобулочних виробів на ПрАТ «Славутський хлібозавод»

Джерело: сформовано автором на основі [8]

Вхідний контроль на етапі підготовки основної сировини для виробництва хлібобулочних виробів передбачає, що отримана від постачальників сировина повинна відповідати вимогам нормативної документації та супроводжуватися необхідними підтверджуючими документами, такими як сертифікат відповідності або посвідчення про якість. Партія сировини проходить зважування при надходженні на ПрАТ «Славутський хлібозавод». Для хлібопекарського виробництва використовується два основні види сировини:

- 1) Основна сировина, яка включає пшеничне, житнє та інші види борошна, сіль, дріжджі, дріжджове молоко та воду;
- 2) Додаткова сировина, до якої належать цукор, жири, солод, сухофрукти (наприклад, родзинки), мак та інші компоненти.

Для кожного виду сировини встановлені конкретні умови зберігання та підготовки до виробництва, які наведені в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Умови зберігання та підготовки сировини для виробництва хлібобулочних виробів
на ПрАТ «Славутський хлібозавод»

Сировина	Умови зберігання та готування до виробництва
1. Борошно	зберігають у мішках у сухому приміщенні, далі просівають через сито або спеціальний пристрій для відокремлення сторонніх домішок
2. Вода	зберігають у баках (холодна та гаряча вода, яка при потребі змішується для досягнення потрібної температури)
3. Сіль	зберігають у мішках у сухому приміщенні, розчиняють у воді і додають до борошна
4. Дріжджі	зберігають у холодильнику (температура 0, -4), подрібнюють перед використанням, готують потрібну консистенцію дріжджів у мішалці
5. Цукор	зберігають у мішках у сухому приміщенні, розчиняють у воді та піддають фільтруванню під час підготовки до виробництва
6. Яйця	дезінфікують, зберігають у холодильнику, під час підготовки до виробництва – розбивають та проціджують
7. Жири	зберігають у холодильнику (температура 0, -4), тверді жири під час підготовки до виробництва – розтоплюють і проціджують, рідкі – проціджують

Джерело: сформовано автором на основі [8; 37]

Поточний контроль на етапі приготування, обробки та дозрівання тіста включає постійний моніторинг процесів замішування та розпушування тіста. Розпушування здійснюється двома способами: механічним – шляхом введення повітря під тиском у тісто-змішувач, та біологічним – додаванням дріжджів. Дозрівання тіста відбувається завдяки протіканню мікробіологічних, колоїдних і фізико-хімічних процесів, внаслідок чого тісто набуває необхідних властивостей для подальшого випікання.

На стадії випікання хлібобулочних виробів контроль зосереджується на відстеженні змін температури, вологообміну, обсягу тістових заготовок, формуванні скоринки, а також кольору, запаху та смакових характеристик продукції. Окрім того, здійснюється контроль режимів випікання та їх відповідність технологічним вимогам, а також перевірка готовності виробів.

Завершальний етап контролю включає оцінювання якості хлібобулочних виробів за допомогою органолептичних та фізико-хімічних методів. Під час зберігання та доставки продукції до споживача контролюється якість упаковки, умови зберігання та транспортування. Гарантією якості для кінцевого споживача виступають супровідні документи: сертифікат якості та товарно-транспортна накладна з відміткою «Продукція стандартна».

Зовнішній контроль якості продукції ПрАТ «Славутський хлібо завод» здійснюють державні установи, зокрема управління захисту прав споживачів та санітарно-епідеміологічна служба.

Для оцінки якості хліба та хлібобулочних виробів на підприємстві застосовується система органолептичних показників, що включає оцінку кольору скоринки, форми виробів, пористості і пропеченості м'якушки, а також аромату, смаку та наявності характерного хрускоту, викликаного мінеральними домішками. Органолептична оцінка проводиться шляхом відбору зразків випеченої продукції і перевірки їх відповідності вимогам ДСТУ. Такі перевірки виконують технолог хлібопекарського виробництва та завідувач пекарні, а також зразки можуть бути піддані додатковому контролю з боку Держпродспоживслужби – управління з питань якості та безпечності продукції.

У табл. 3.2 наведено результати оцінки органолептичних показників окремих видів продукції, що випускається на підприємстві, зокрема пшеничного та житнього хліба, здобних виробів з борошна (булочок і рогаликів) та батону пшеничного вищого сорту.

Для оцінки якості хліба та хлібобулочних виробів використовують низку фізико-хімічних показників, серед яких визначають рівень вологості, кислотність, пористість, а також вміст жирів і цукру тощо. Дослідження цих показників проводяться лабораторним методом на середній пробі продукції. Зокрема, для визначення вологості зразок хлібобулочного виробу висушують при встановлених температурних умовах і протягом визначеного часу.

Таблиця 3.2

Результати оцінювання органолептичних показників хліба та хлібобулочних виробів ПрАТ «Славутський хлібозавод»

Органолептичні показники Хлібобулочна продукція	Форма	Вигляд поверхні	Колір	Стан м'якушки	Запах та смак
1. Хліб пшеничний	Округла форма подового хліба відповідає виду виробу	Відповідає виду хлібного виробу	Темно- жовтий без підгорілості	Пропечена, неволога на дотик, еластична, без пустот та грудочок	Характерний для даного виду виробу без стороннього присмаку та запаху
2. Хліб житній	Подовий хліб округлої форми, яка відповідає вимогам	Відповідає виду хлібного виробу	Темно- коричневий без підгорілості	Пропечена, неволога на дотик, еластична, без пустот та грудочок	Характерний для даного виду виробу без стороннього присмаку та запаху
3. Вироби здобні з борошна (булочки та рогалики)	Округла, довгасто-овальна, вигнута форма відповідає вимогам	Відповідає виду хлібного виробу	Насичений жовтий ближче до світло коричневого без підгорілостей	Пропечена, неволога на дотик, еластична, без витікання вмісту, без пустот та грудочок	Характерний солодкуватий для даного виду виробу без стороннього присмаку та запаху
4. Батон пшеничний (гатунок вищий)	Довгасто-овальна форма, подовий, відповідає вимогам	Відповідає виду хлібного виробу	Темно- жовтий без підгорілості	Пропечена, неволога на дотик, еластична, без пустот та грудочок	Характерний для даного виду виробу без стороннього присмаку та запаху

Джерело: сформовано автором на основі [37]

Інформація про обсяги виробництва та реалізації основних видів продукції ПрАТ «Славутський хлібозавод» у за 2022-2024 рр., тис. грн. узагальнено в табл. 3.2.

Таблиця 3.3

Інформація про обсяги виробництва та реалізації основних видів продукції

ПрАТ «Славутський хлібо завод» у за 2022-2024 рр., тис. грн.

№ з/п	Основний вид продукції	Обсяг виробництва			Обсяг реалізованої продукції		
		у натуральній формі (фізична одиниця виміру)	у грошовій формі, тис.грн	у відсотках до всієї виробленої продукції	у натуральній формі (фізична одиниця виміру)	у грошовій формі, тис.грн	у відсотках до всієї реалізованої продукції
2022 рік							
1	Виробництво хліба та хлібобулочних виробів	3303,9	77151,7	67,5	3303,9	77151,7	67,5
2	Виробництво кондитерських виробів	152,2	12952,5	11,3	152,2	12952,5	11,3
2023 рік							
1	Виробництво хліба та хлібобулочних виробів	2962,9	75544,2	66,2	2962,9	75544,2	66,2
2	Виробництво кондитерських виробів	183,6	18393,9	16,1	183,6	18393,9	16,1
2024 рік							
1	Виробництво хліба та хлібобулочних виробів	2579,2	74871,3	73,4	2579,2	74871,3	73,4
2	Виробництво хліба та хлібобулочних виробів	182,9	21236	20,8	20,8	21236	20,8

Джерело: сформовано автором на основі [38]

Дані свідчать про стабільно високу частку хліба та хлібобулочних виробів у загальному обсязі виробництва та реалізації підприємства, а також про суттєве зростання ролі кондитерської продукції у структурі асортименту. У 2022-2024 рр. спостерігається поступове скорочення обсягів виробництва в натуральному вимірі: 2022 р. 3303,9 т; 2023 р. 2962,9 т (зменшення на 10,3%) та 2024 р.: 2579,2 т (зменшення на 13% до попереднього року).

Суттєве падіння натуральних показників при незначному скороченні грошових надходжень (з 77 151,7 тис. грн у 2022 р. до 74 871,3 тис. грн у 2024 р.) вказує на

зростання цін та підвищення собівартості виробництва. Структурна частка хлібопродукції в загальному обсязі виробництва змінювалася так: 2022 р. 67,5%; 2023 р. 66,2% та 2024 р. 73,4%. Зростання частки у 2024 р. свідчить або про зниження виробництва інших видів продукції, або про орієнтацію підприємства на ключовий базовий сегмент в умовах нестабільного ринку.

Виробництво кондитерської продукції має іншу тенденцію: 2022 р. 152,2 т та 12952,5 тис. грн; 2023 р. 183,6 т та 18393,9 тис. грн; 2024 р. 182,9 т та 21236,0 тис. грн. У натуральному вимірі відбулося зростання у 2023 р. на 20,6% та легке зменшення у 2024 р. (-0,4%), але грошові доходи щороку помітно зростають (на 63,9% за два роки).

Частка кондитерської продукції у загальному обсязі реалізації: 2022 р. 11,3%, 2023 р. 16,1% та 2024 р.: 20,8%. Це чітко демонструє зростання попиту на кондитерську лінійку, а також високий рівень маржинальності цього сегмента.

Рівень реалізації повністю відповідає рівню виробництва, що свідчить про відсутність надлишкових залишків та ефективну систему збуту. Для хлібобулочної продукції це є типовим, оскільки вона має короткий строк зберігання та постійний попит. Для кондитерських виробів висока відповідність також підтверджує: оптимальне планування виробництва, ефективну роботу зі споживачами, зростання ринку збуту.

У структурі продукції підприємства відбулися такі зміни:

- частка хліба у 2023 р. незначно низилася, але у 2024 р. зросла на 7,2 п.п.,
- частка кондитерських виробів зростає стабільно протягом трьох років (+9,5 п.п. з 2022 р.). Це свідчить про диверсифікацію продуктового портфеля та зміщення стратегії у бік більш прибуткової продукції.

Водночас, незважаючи на зменшення натуральних обсягів хлібопродукції, обсяг реалізації у грошовому вимірі знижується незначно (-2,9% за три роки). Кондитерська продукція демонструє найвищу фінансову віддачу – зростання доходу

на 63,9%. Це означає, що підприємство компенсує падіння натуральних обсягів завдяки зростанню цін та підвищенню маржинальності продукції.

Отже, ПрАТ «Славутський хлібозавод» демонструє збалансований розвиток, адаптуючись до ринкових умов.

1. Хлібопродукція залишається основним видом діяльності, забезпечуючи понад 70% обсягів виробництва у 2024 р.

2. Сегмент кондитерських виробів активно розвивається, демонструючи стабільне зростання доходів та ринкової частки.

3. Підприємство ефективно управляє виробничим портфелем, що підтверджується повною кореляцією між виробництвом та реалізацією.

4. Фінансові показники свідчать про підвищення рентабельності, особливо в напрямі кондитерської продукції.

5. Незначне зниження натуральних обсягів хлібопродукції компенсується інфляційними коригуваннями та зміною цінової політики.

Таблиця 3.4

Інформація про собівартість реалізованої продукції ПрАТ «Славутський хлібозавод» за 2022-2024 рр.

№ з/п	Склад витрат	Відсоток від загальної собівартості реалізованої продукції (у відсотках)		
		2022 р.	2023 р.	2024 р.
1	Вартість сировини і матеріалів	35,8	35,8	45,1
2	Вартість палива	20,3	13,3	12,8
3	Оплата праці виробничого персоналу	9,1	10,5	14,1
4	Загальновиробничі витрати	8,2	9,5	12,1
5	Адміністративні витрати	7,7	8,9	11,1
6	Витрати на збут	16,6	20,3	31,9

Джерело: сформовано автором на основі [38]

Дані свідчать про суттєві структурні зміни у витратах підприємства, що характеризують як внутрішні трансформації виробництва, так і вплив зовнішніх

економічних факторів – інфляції, подорожчання ресурсів, зміни ринку праці та логістичних витрат. Структура витрат підприємства істотно змінилася на користь матеріальних та збутових витрат. Водночас, сировина та матеріали – головний фактор збільшення собівартості у 2024 р. Великі темпи зростання витрат на збут свідчать про логістичні проблеми або нерентабельність частини каналів продажу. Зростання витрат на оплату праці та загальновиробничих витрат відображає інфляційні та технологічні зміни. Зменшення частки паливних витрат – позитивна тенденція, що відображає енергоефективність підприємства. Отже, підприємству доцільно розробити програму оптимізації витрат, зокрема щодо логістики, пакування, маркетингу та норм витрачання матеріалів.

Аналіз готової продукції ПрАТ «Славутський хлібозавод» показує, що підприємство успішно реалізує комплекс заходів, спрямованих на підвищення якості та розширення асортименту продукції. Впровадження інноваційних технологій контролю та управління виробництвом дозволяє підтримувати конкурентоспроможність на внутрішньому і зовнішньому ринках. Рекомендації з подальшого розвитку включають поглиблення аналітичного обліку, оптимізацію виробничих процесів та інвестиції в дослідження і розробки.

3.2. Організація та методика аудиту готової продукції

Готова продукція є однією з ключових складових оборотних активів хлібопекарських підприємств, що визначає їх платоспроможність, рівень ліквідності та ефективність операційних процесів. Висока швидкість обігу запасів, короткі строки зберігання та ризики втрат якості вимагають якісної організації контролю та аудиту. Аудит готової продукції дозволяє оцінити достовірність облікових даних, виявити порушення у збереженні та відпуску виробів, а також сформулювати рекомендації для удосконалення системи внутрішнього контролю. Аудит готової

продукції на хлібопекарських підприємствах є одним із ключових інструментів контролю якості, ефективності виробничих процесів та фінансової достовірності обліку.

Сучасне хлібопекарське виробництво характеризується високими вимогами до якості продукції, ефективного управління ресурсами та прозорості облікових операцій. В умовах конкурентного ринку та зростаючих очікувань споживачів аудит готової продукції стає необхідною складовою системи внутрішнього контролю підприємств. Ефективна організація та методика аудиту забезпечують достовірність інформації про якість і кількість виробленої продукції, а також кадрове і технологічне дотримання нормативних вимог.

Організація аудиту на хлібопекарському підприємстві передбачає чітке розподілення обов'язків між аудиторською групою і виробничим персоналом, а також визначення обсягу та термінів проведення робіт. Важливим етапом є попередній аналіз системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю на підприємстві, а також ознайомлення з нормативною документацією щодо стандартів якості продукції.

Перед початком аудиту розробляється план робіт, який включає: визначення цілей та завдань аудиту; оцінку ризиків, пов'язаних із виробництвом і обліком готової продукції; формування програми аудиторських процедур. Комунікація між аудиторською групою і керівництвом підприємства є ключовою для успішного проведення аудиту, та передбачає узгодження робочих питань, доступ до необхідної документації та впровадження рекомендацій.

Методика аудиту готової продукції в ПрАТ «Славутський хлібозавод» включає кілька основних етапів:

1. Оцінка системи внутрішнього контролю. Аудитори перевіряють надійність та ефективність процедур контролю за прийманням сировини, процесом виробництва, обліком продукції на складах та її відвантаженням.

2. Перевірка документального оформлення. Вивчається коректність оформлення первинних документів (накладних, актів приймання-передачі), наявність сертифікатів якості, звітних форм тощо.

3. Фізична інвентаризація продукції. Проводиться вибіркова або повна інвентаризація готової продукції, що дозволяє зіставити наявність продукції на складах з даними бухгалтерського обліку.

4. Аналіз відповідності якості продукції. Здійснюється оцінка продукції за встановленими органолептичними, фізико-хімічними та мікробіологічними показниками. Для підтвердження відповідності можуть залучатися лабораторії або проводитися внутрішні випробування.

5. Фінансово-бухгалтерська перевірка. Перевіряється правильність оцінки і списання готової продукції на витрати, розрахунки з контрагентами, відповідність облікової політики вимогам законодавства і стандартам.

Хлібопекарська промисловість має низку специфічних особливостей, що впливають на методику аудиту: швидкопсувність продукції, що диктує необхідність оперативного обліку й контролю запасів; використання великої кількості норми витрат сировини, що потребує точного контролю технологічних процесів; значний вплив сезонних та регіональних факторів на обсяги виробництва; суворе відповідність санітарним нормам, що безпосередньо впливає на якість продукції.

Аудит готової продукції на хлібопекарських підприємствах є ефективним засобом підвищення рівня контролю виробничих і облікових процесів. Саме завдяки системному підходу до організації та дотриманню чіткої методики можливо: забезпечити достовірність даних бухгалтерського обліку; підвищити якість продукції; своєчасно виявляти та усувати недоліки у виробництві та збуті; оптимізувати управлінські рішення.

ВИСНОВКИ

У ході дослідження організації обліку, аналізу та контролю готової продукції на підприємствах харчової промисловості було сформовано теоретичні та практичні узагальнення, що дали змогу комплексно оцінити ефективність обліково-аналітичної системи та її відповідність сучасним вимогам управління.

1. Готова продукція є ключовою складовою оборотних активів підприємств харчової промисловості та основним джерелом формування доходів. Вона визначає результат виробничого процесу, впливає на фінансові показники, рентабельність, обсяг реалізації та конкурентоспроможність підприємства. Установлено, що економічна сутність готової продукції поєднує матеріальну, вартісну й управлінську складові, а її раціональний облік забезпечує контроль за ефективністю використання ресурсів.

2. Проаналізовано національні та міжнародні стандарти, які регламентують визнання, оцінку, облік та відображення готової продукції у звітності. Встановлено, що НП(С)БО 9 «Запаси» та МСБО 2 «Запаси» мають спільні принципи щодо формування собівартості та визнання запасів, проте відрізняються окремими вимогами до розкриття інформації у звітності. Дотримання регуляторної бази забезпечує прозорість і порівнюваність фінансових показників.

3. У ході аналізу встановлено, що підприємства галузі функціонують у умовах зростаючої конкуренції, коливань цін на сировину та підвищення вимог до якості продукції. Специфіка виробництва передбачає короткі терміни придатності, що зумовлює необхідність оперативного обліку, чіткої логістики та ефективної системи контролю. Фінансові результати підприємств значною мірою залежать від оптимального планування виробничих процесів та управління запасами.

4. Досліджено систему обліку готової продукції в ПрАТ «Славутський хлібозавод», де процес приймання, зберігання та відпуску оформлюється належними первинними документами. Облік забезпечує достовірне відображення даних щодо

кількості та вартості продукції, що дозволяє здійснювати контроль за рухом виробів та приймати управлінські рішення. Виявлено, що структура облікової системи загалом відповідає чинним вимогам, проте потребує автоматизації та інтеграції з виробничими модулями.

5. Встановлено, що синтетичний облік готової продукції в ПрАТ «Славутський хлібозавод» ведеться на рахунку 26 «Готова продукція» з відображенням узагальнених показників, тоді як аналітичний облік деталізує інформацію за видами, сортами, партіями і місцями зберігання. Формування фінансової звітності базується на даних реєстрів бухгалтерського обліку та первинних документів. Ретельність ведення аналітичного обліку забезпечує повноту розкриття інформації у формі №1 «Звіт про фінансовий стан» та формі №2 «Звіт про сукупний дохід».

6. Доведено, що впровадження технологій цифровізації забезпечує суттєве підвищення ефективності обліку та управління запасами. Перспективними напрямками є: застосування автоматизованих систем (ERP, WMS); впровадження модулів штрихкодування та QR-маркування; використання аналітичних панелей (dashboard) для моніторингу виробництва; інтеграція складського та бухгалтерського обліку в реальному часі. Цифровізація дозволяє зменшити ризики помилок, оптимізувати витрати та прискорити облік операцій.

7. Аналіз виробничої діяльності ПрАТ «Славутський хлібозавод» показав зростання обсягів виробництва основних видів продукції, що свідчить про стабільну роботу та підвищення попиту. Порівняльна оцінка динаміки готової продукції дала змогу встановити позитивні тенденції у виробництві хлібобулочних виробів. Разом з тим окремі коливання у структурі продукції вимагають постійного моніторингу асортименту та ефективності виробничих процесів.

8. Встановлено, що контроль готової продукції в ПрАТ «Славутський хлібозавод» включає організаційний, технологічний та бухгалтерський аспекти. Застосування лабораторних досліджень, вибіркового перевірок та інвентаризацій забезпечує відповідність продукції встановленим стандартам. Удосконалення

системи контролю можливе шляхом автоматизації, підвищення кваліфікації персоналу та впровадження інтегрованих модулів планування й обліку.

Отже, ефективна організація обліку, аналізу та контролю готової продукції є ключовою умовою підвищення результативності діяльності підприємств харчової промисловості. Впровадження сучасних цифрових інструментів та вдосконалення методики обліку дозволить забезпечити високу якість продукції, зменшити витрати, підвищити точність інформації та зміцнити конкурентні позиції підприємства на ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бухгалтерський облік (для необлікових спеціальностей) : навч. посіб. / Ю. Ю. Мороз, Т. С. Гайдучок, О. М. Дмитренко. Житомир : Рута, 2022. 256 с.
2. Вороніна В.Л. Особливості документального відображення руху готової продукції. *Кримський економічний вісник*. 2013. Частина I. 277 с.
3. Гайдучок Т. С. Обліково-аналітичний підхід до управління процесом реалізації готової продукції: теорія та практика. *Актуальні питання розвитку економіки: світові та національні аспекти* : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Умань, 21 трав. 2024 р.). Умань : Візаві, 2024. С. 191-194.
4. Гайдучок Т. С., Вітер С. А., Дем'янишина О. А., Ареп'єва О. В. Фінансовий облік активів : навч. посіб. : у 2 ч. / Житомир : Поліський нац. ун-т, 2024. Ч. I. 360 с. URL: <http://surl.li/lmqgol>
5. Гайдучок Т., Макаревич Р., Медуха А. Формування облікової політики підприємства в системі управління витратами підприємства. *Innovative Research in Science and Economy: Collection of Scientific Papers with Proceedings of the 2nd International Scientific and Practical Conference*. International Scientific Unity. December 3-5, 2025. Brussels, Belgium. 137-140 p. URL: <https://isu-conference.com/en/archive/innovative-research-in-science-and-economy-03-12-25/>
6. Гребенюк Ю. С. Особливості аудиту реалізації продукції. URL: <http://www.rusnauka.com/>
7. Грищенко О. В. Щодо вдосконалення первинного обліку реалізації готової продукції молокопереробних підприємств. URL: http://www.rusnauka.com/19_AND_2013/Economics/7_141614.doc.htm
8. Дробот В. І. Довідник з технології хлібопекарського виробництва. Довідник : навч. посіб. / 2-е вид., перероб. і допов. Київ, 2019. 580 с.
9. Замула І. В., Травін В. В., Радінович Н. О. Аналіз фінансового стану підприємств хлібопекарської галузі як основа формування механізмів її сталого

розвитку. *Ефективна економіка*. 2017. № 12.
URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5960>

10. Заокіпна Н. С. Удосконалення обліку готової продукції та її реалізації.
URL: http://intkonf.org/zaokipna-ns-udoskonalennya-obliku-gotovoyi-produktsiyi-ta-yiyi-realizatsiyi/10_DN_2013/Economics/7_132571.doc.htm.

11. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : наказ М-ва фінансів України від 30 листоп. 1999 р. № 291.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>

12. Король Г.О. Організація внутрішнього аудиту обліку та реалізації готової продукції на підприємстві.
URL: http://www.rusnauka.com/10_NPE_2010/Economics/62892.doc.htm

13. Кузнецов В., Медуха А. Облік готової продукції як складова системи управління виробництвом у харчовій промисловості. *Студентські наукові читання 2025* : матеріали конференції першого туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт Поліського національного університету, 27 листопада 2025 р. Житомир : Поліський національний університет. 2025. С. 107-110.

14. Куценко В. Проблеми обліку та реалізації готової продукції.
URL: http://sophus.at.ua/publ/2015_04_29_lviv/sekcija_section_2_2015_04_29/problems_obliku_ta_realizacii_gotovoji_produkcii/91-1-0-1318

15. Медуха А. Особливості обліку готової продукції на хлібопекарських підприємствах у сучасних умовах. *Роль бухгалтерського обліку, аудиту та податкової політики у розбудові незалежної України на шляху до Європейського Союзу* : зб. праць учасників III Міжнар. наук.-практ. конф. (7-8 листоп. 2024 р.). Житомир : Поліський національний університет, 2024. С. 448-451.

16. Методичних рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості : наказ М-ва промислової політики України від 09 лип. 2007 р. № 373. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0373581-07#Text>

17. Методичні рекомендації по застосуванню регістрів бухгалтерського обліку: наказ М-ва фінансів України 29 груд. 2000 р. № 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0356201-00#Text>.

18. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності : наказом М-ва фінансів України від 28 берез. 2013 р. № 433. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13#Text>

19. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства : наказ М-ва фінансів України від 27 черв. 2013 р. № 635. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13#Text>

20. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси». URL: <http://www.mmfm.gov.ua/file/lhik/364245/file/ias-02.pdf>

21. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ М-ва фінансів України від 07 лют. 2013 р. №73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>

22. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : наказ М-ва фінансів України від 31 груд. 1999 р. № 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>

23. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» : наказ М-ва фінансів України від 20 жовт. 1999 р. №246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text>

24. Переверзева Е. Облік готової продукції. *ГоловБух*. 2006. №11. С. 20-25.

25. Петришина Н. С. Проблеми обліку готової продукції та її реалізації. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nie_2014_1_9.pdf.

26. План рахунків бухгалтерського обліку у визначеннях та схемах : навчально-наочний посібник / Ю. С. Цаль-Цалко, Ю. Ю. Мороз, Т. С. Гайдучок [та ін.]. Житомир : Рута, 2019. 212 с.

27. Податковий кодекс України від 02 груд. 2010 р. № 2755 / Верх. Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

28. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку : наказ М-ва фінансів України від 24 травн. 1995 р. № 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text>

29. Порядок подання фінансової звітності : постанова Кабінету Міністрів України від 28 лют. 2000 р. № 419. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KP000419>

30. ПрАТ "Славутський хлібозавод". URL: <http://www.slavhlib.km.ua>

31. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21 груд. 2017 р. № 2258. / Верх. Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>

32. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 лип. 1999 р. № 996. / Верх. Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

33. Про інвентаризацію активів та зобов'язань : Положення від 02 верес. 2014 р. №879. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text>

34. Професіографічна екскурсія на ПрАТ «Славутський хлібозавод». URL: https://khm.dcz.gov.ua/novyna/profesiografichna-ekskursiya-na-prat-slavutskyu-hlibozavod?utm_source=chatgpt.com

35. Ринок хлібобулочних виробів України цьогоріч досягне 33,6 млрд грн. URL: https://agroportal.ua/news/ukraina/rinok-hlibobulochnih-virobiv-ukrajini-cogorich-dosyagne-33-6-mlrd-grn?utm_source=chatgpt.com

36. Саввон О.О. Удосконалення обліку готової продукції та її реалізації. *Держава та регіони*. 2007. № 3. С. 321-324.

37. Самченко Н.М. Основи пекарської справи. Міні-навчальний посібник для учнів ЗП (ПТ)О з професії „Пекар”. 2021. 107 с.

38. Фінансова звітність ПрАТ "Славутський хлібозавод". URL: <http://www.slavhlib.km.ua/index.php/info4shareholders/regular-reports>

39. Фінансовий облік активів : навч. посіб. : у 2 ч. Ч. II. / Тетяна Гайдучок, Світлана Вітер, Олеся Дем'янишина, Олена Ареп'єва ; МОН України, Поліський нац.

ун-т, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. – Вінниця : ДВ ТВОРИ, 2025. – 462 с. URL: <https://dspace.udpu.edu.ua/handle/123456789/18650>

40. Штуца О.С. Ефективний управлінський облік готової продукції запорука позитивного фінансового результату діяльності підприємства. URL: <http://intkonf.org/shtutsa-o-s-efektivniy-upravlinskiy-oblik-gotovoyi-produktsiyi-zaporuka-pozitivnogo-finansovogo-rezultatu-diyalnosti-pidpriemstva/>

41. Шушлякова О. В. Шляхи активізації обліку готової продукції підприємства. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/.pdf>.

42. Ukraine's bread and bakery production drops 10% in January–July, while market value expected to grow 15% by year-end – Bakers Association. URL: https://en.interfax.com.ua/news/economic/1110515-amp.html?utm_source=chatgpt.com

ДОДАТКИ